

ОСВІТА У ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИХ РЕФЛЕКСІЯХ

УДК 796.011.1

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ ЯК ЧИННИКИ АНТРОПОСОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ У СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

Влада Білогур

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Анотація:

У статті проаналізовано шлях розвитку суспільства у нових галузях педагогіки, де особливої специфіки набуває освітній процес у рамках фізичної культури і спорту, оскільки сучасна педагогіка являє собою саме процес спрямованого розвитку особистості в умовах її навчання, виховання й освіти, в якій традиційні галузі (соціально-гуманітарна, природнича та інші) пов'язані з антропологією, світоглядом та іншими сферами суспільного буття. Дослідження має теоретико-філософський характер. Визначено філософсько-педагогічну методологію: діалектичний та системний підходи, наукові методи аналізу, порівняння, екстраполяції, інтеграції. Обґрунтовано думку про те, що у сучасному суспільстві сформувалися особливі антропосоціальні відносини у сфері фізичної культури і спорту, які пов'язані із соціальною системою фізичного виховання та зміцненням фізичного здоров'я людей. У статті уточнено та проаналізовано чинники формування здорового способу життя, поширення видовищних заходів масового спорту і спорту високих досягнень. Визначено, що в сучасному соціумі складається особлива антропосоціальна сфера оздоровлюючої фізкультурно-спортивної діяльності. Зроблено висновок, що самоорганізація такої антропосоціальної сфери повинна максимально відповідати підготовці людини цієї галузі; відповідно, в освіті, педагогічній та психолого-педагогічній підготовці, де формується особлива ланка – педагогіка фізичної культури і спорту, ширше – педагогіка фізичної культури, спорту та здорового способу життя, яка концептуально забезпечується відповідною науковою сферою.

Ключові слова:

фізична культура; спорт; здоровий спосіб життя; освіта; антропосоціальна сфера; педагогіка фізичної культури і спорту.

Resume:

Bilohur Vlada. Physical culture and sports as factors of the anthropo-social sphere in modern pedagogical education.

Modern pedagogy is a developing knowledge in which traditional fields (social and humanitarian, natural sciences, and others) are connected with anthropology, worldview, and other spheres of social life. The article analyzes the path of society's development in new fields of pedagogy, where the educational process within the framework of physical culture and sports acquires a special character. The research has a theoretical and philosophical nature. We defined philosophical and pedagogical methodology: dialectical and systemic approaches, scientific methods of analysis, comparison, extrapolation, integration. The well-founded opinion that special anthropo-social relations in the field of physical culture and sports have been formed in modern society, which are connected with the social system of physical education and strengthening of people's physical health. The article specifies and analyzes the factors of the formation of a healthy lifestyle, the spread of spectacular events of mass sports and sports high achievements. It was determined that in modern society there is a special anthropo-social sphere of health-improving physical culture and sports activities. It was concluded that the self-organization of such an anthropo-social sphere should correspond as much as possible to the training of a person in this field, respectively in education, pedagogical and psychological-pedagogical training, where a special field is being formed – pedagogy of physical culture and sports, more broadly – pedagogy of physical culture, sports and a healthy lifestyle, which is conceptually provided by the relevant scientific field.

Key words:

physical culture; sport; healthy lifestyle, education, anthropo-social sphere; pedagogy of physical culture and sports.

Постановка проблеми. Дослідження педагогічних аспектів фізкультурно-спортивної діяльності виявило необхідність продовження кращих традицій фізичного виховання й розвитку фізичної культури в Україні, оскільки у всьому світі та в нашій країні у XXI ст. набуває особливого розвитку спорт і нові спортивні технології, тому й відбулося об'єднання фізичної культури і спорту у загальне поняття – фізична культура і спорт, звідки увиразнюються фізкультурно-спортивні аспекти формування здорового способу життя.

На етапі виокремлення у суспільстві особливої фізкультурно-спортивної та оздоровчої сфери з'являється необхідність якісного оновлення

педагогічних основ фізичної культури, спорту та здорового способу життя з формуванням аналогічної педагогічної галузі – фізкультурно-спортивної та оздоровчої. Але у розгляді питання, яким чином може здійснюватися трансформація основних галузей педагогічного знання, виникла загальна складна проблема. Виявляється, що у класифікації галузей педагогічного знання саме галузеву педагогіку вивчено з сучасних позицій найменше. Наприклад, загальновідомо, що до системи педагогічних наук входять загальна педагогіка, історія педагогіки, порівняльна педагогіка, вікова педагогіка, спеціальна педагогіка, професійна (що вивчає закономірності теоретичного обґрунтування, змісту та технологій навчання та виховання

людини, орієнтованої на конкретну професійну чи соціальну сферу діяльності), а також вирізняються різні види педагогіки залежно від підготовки у тій чи іншій професійній галузі (військової, інженерної, виробничої, медичної та ін.) (Безверхня, 2013, с. 11).

Проблемна ситуація полягає у тому, що поперше, відсутній обґрунтований закономірний зв'язок соціальних сфер діяльності людей та галузей педагогіки, насамперед, професійної. По-друге, нами не знайдено ґносеологічних досліджень, присвячених понятійному апарату в педагогічному знанні та філософії освіти, де би проводився компаративістський аналіз таких понять: галузь знання – галузь педагогічного знання (як теоретичного) – галузь освіти (як прикладної сфери), а також соціальна сфера – сфера наукового знання – сфера педагогічного знання (як професійно-педагогічна, призначена для підготовки до відповідної соціальної сфери). По-третє, нами не знайдено чіткого науково-теоретичного обґрунтування критеріїв виокремлення професійно-педагогічних сфер. По-четверте, відсутнє різнобічне наукове обґрунтування класифікацій галузей педагогіки, пов'язаних з класифікаціями сфер соціальної та професійної діяльності людей у сучасному суспільстві, хіба що результати такої сполученості (скоріше, практично обґрунтованої) представлені в освітніх стандартах у вигляді блоків навчання: соціогуманітарних дисциплін, де окремим рядком йде фізична культура), природничих дисциплін, професійних дисциплін (за певною спеціальністю).

Так ця найважливіша загальна проблема взаємодії педагогіки (у широкому значенні – що формує особистість з певною спрямованістю життєдіяльності в складноорганізованому суспільстві) взагалі переходить до окремих педагогічних галузей знання прикладного характеру: 1) до дидактики (розділ приватної дидактики); 2) до методики викладання (розділ методики навчального предмета). Нерідко ці частини педагогічного знання розглядаються синонімічно, де методика навчання сприймається як приватна дидактика.

Таким чином, вирізняється загальнопедагогічна проблема та проблема філософії освіти, пов'язана з сучасною трансформацією галузей педагогічного знання в умовах сучасного перетворення окремих сфер соціального життя – економічного, політичного, соціально-культурного, технологічного, фізкультурно-спортивного та оздоровчого тощо. Тут ми стикаємося з недостатньою розробленістю низки теоретичних засад соціально-педагогічних процесів, що здійснюються на наших очах.

Можна виокремити такі прогалини в існуючих знаннях, на які слід звернути увагу: 1) у знаннях та обґрунтуваннях різних галузей педагогічних знань та діяльності; 2) при переході цих питань від педагогічної теорії до педагогічної практики; 3) існують прогалини в обґрунтуванні дисциплінарного поділу у педагогічній науці за сферами та галузями теоретичних знань та практики. Крім того, можна констатувати, що одразу вирішити таку важливу проблему навряд чи можливо. Вона потребує серії спеціальних досліджень. Тому далі ми звертаємося до конкретизації проблеми стосовно галузі фізичної культури, спорту та здорового способу життя як теоретичного, прикладного так і предметно-педагогічного.

У цій статті на основі загальної постановки проблеми та її конкретизації в одній із приватних областей – фізкультурно-спортивної та оздоровчої сфери – можна певною мірою відпрацювати можливу модель співвідношень трансформації соціальної сфери, загальних педагогічних знань та предметної (галузевої) педагогіки (яка є найбільш розвинутою у вигляді приватної дидактики та методики викладання окремих предметів).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-педагогічні проблеми фізкультурно-спортивної освіти знайшли відображення у дослідженнях таких відомих фахівців, як Г. В. Безверхня, Ю. В. Васьков, Н. П. Волкова, І. М. Дичківська, С. А. Закопайло, В. М. Костюкевич, М. М. Москалець, О. О. Надтока, І. М. Найдьонов, В. І. Наумчук та ін. На основі зіставлення підходів учених, власного досвіду й теоретичного пошуку чинники антропосоціальної сфери у сучасній педагогічній освіті продиктовано як інтегративне, складноструктуроване утворення, що характеризується спрямованістю на формування креативно-оздоровчого освітнього середовища, ціннісним ставленням до збереження здоров'я, наявністю спеціальних знань та вмінь із фізичної культури як навчального предмета та психолого-педагогічних й методичних засад її викладання, особистісно-професійних якостей та здатності до самоусвідомлення й самоорганізації, що в сукупності сприятимуть забезпеченню гармонійного розвитку особистості людини.

Формулювання цілей статті. У дослідженні ми ставимо такі завдання: 1) загалом обґрунтувати думку про те, що в сучасному суспільстві формується особлива сфера фізкультурно-спортивного оздоровлення населення, яка має відповідний соціальний статус; 2) продемонструвати, що у сфері освіти складається особлива педагогічна галузь

фізкультури, спорту та здорового способу життя, де здійснюється цілеспрямована підготовка людей до цієї сфери життєдіяльності.

Оскільки наше дослідження має теоретико-філософський характер, ми застосовуємо філософсько-наукову методологію до розгляду наявних знань у зазначеній галузі, використовуємо діалектичний і системний підходи, методи аналізу, порівняння, екстраполяції, інтеграції, зокрема теоретичного синтезу знань.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні фізична культура і спорт – це велика галузь теоретичних і прикладних (соціальних) знань, що містить безліч дисциплін, які різнобічно вивчають походження, історію, сучасний стан та перспективи розвитку фізкультури та спорту. Також ця галузь містить у собі безліч практичних методів та методик залучення людини до фізичної культури, спорту та здорового способу життя, поширення фізичної культури та здорового способу життя серед широких верств населення. Вона пов'язана з розвитком масового спорту (на державному рівні), підготовкою цілого ряду спортсменів із різноманітних видів спорту, у тому числі для участі у змаганнях різної кваліфікації: від місцевого до найвищого світового рівня (Костюкевич, 2007, с. 73). У зв'язку з видовищністю та привабливістю спорту, а також з бажанням широких верств населення долучитися до оздоровлення та активного відпочинку з включенням фізкультурно-спортивних заходів, атрибутики, фізкультурно-спортивного інвентарю, обладнання, споруд тощо, ця галузь має безперечну комерційну значущість та постійний зв'язок із засобами масової інформації.

Підвищення значущості галузі фізичної культури та спорту у житті сучасного суспільства є поштовхом до того, що в ньому розвиваються самостійні специфічні антропосоціальні відносини, складаються відповідні педагогічні та наукові напрями. У нашій статті ми позначаємо таку проблему: окреслити основні горизонти фізичної культури та спорту як особливої сфери антропосоціальних відносин, пов'язаних з її загальнооздоровчим впливом на населення соціуму (його індивідуумів та спільнот – села, міста, держави тощо).

1. Фізична культура, спорт та здоровий спосіб життя як особлива антропосоціальна сфера. Тут ми обґрунтовуємо думку про те, що фізкультура та спорт – це особлива оздоровлююча фізкультурно-спортивна сфера сучасного суспільства, або соціальна фізкультурно-спортивна сфера здорового способу життя (або сфера фізкультури, спорту, здорового способу

життя). Ми запропонуємо бачення загальної характеристики цієї сфери, а потім розглядаємо її галузеві властивості та напрямки відповідно до поставлених завдань дослідження.

Ми вважаємо, що спочатку це є сфера надбання, зміцнення та розвитку тілесного здоров'я й тілесної гармонії людини та великої кількості людей – населення того чи іншого соціуму. Іншими словами, позначимо це явище як розвиток тілесної сторони – тілосфери – буття людей та суспільства. Це відрізняє її від сфери духовно-морального життя, де спочатку здійснюється вплив на психосферу людини (її психодуховну сутність) з метою її зміни, розвитку, вдосконалення. І лише потім частина духовно розвинених особистостей розуміє, що без відповідного вдосконалення тіла неможлива загальна гармонія людини як цілісної істоти. Аналогічно частина фізично розвинених і гарних людей приходять до розуміння того, що для загальної (а не тільки фізичної) гармонії людини необхідно обов'язково звертати увагу на зміцнення духу, розвиток душі, розуму, духовності (Дичківська, 2004, с. 84).

Отже, шляхи розвитку, з одного боку, психосфери людей і суспільства (від душі, духу – до тіла), а з іншого – тілосфери людей і суспільства (від тіла – до душі і духу), починаючи з різних полюсів буття людей, все сильніше взаємодіють, призводячи до формування інтегративного ефекту цілісної гармонійної людини і суспільства. З одного боку, ми розуміємо, що не може, наприклад, артист чи музикант заглиблюватися у свою професію, витрачаючи на це більше сил і не володіючи при цьому потрібним потенціалом фізичного здоров'я. З іншого боку, неможливий гармонійний фізичний розвиток людини без відповідної психоінтелектуальної та вольової підготовки (інакше можливе поширення «спортивного» бандитизму, рекету тощо).

Таким чином, сфера духовно-моральної досконалості та сфера фізкультурно-оздоровчого розвитку людини і суспільства взаємно доповнюють одна одну, рухаючись від різних полюсів людської сутності до єдиного, формуючи в результаті цілісну гармонійну людину (що в античному світі позначалося терміном «калокагатія» – «прекрасний і добрий», «красивий і добрий») та аналогічне суспільство. Термін «калокагатія» в давньогрецькій культурі виражав гармонійне поєднання фізичних (тілесних) переваг і моральних, духовних якостей, загальну досконалість духу і тіла як ідеалу, мети виховання людини та принципу її гармонійного буття.

Ми маємо право вважати, що суспільство на вищих щаблях свого розвитку може приходити

до такого стану, коли гармонійний розвиток людини, як активного її елементу, має ставати основою антропосоціального життя. Тоді шляхи формування цієї гармонії йдуть від двох витоків, з двох полюсів буття людини: 1) від психосфери (душевно-духовного світу людини) і 2) від тілосфери (тілесного світу людини). Обидва шляхи утворюють важливі напрямки життя людей, що інтегруються за етапами розвитку, перетворюються у процесі культурно-історичного та індивідуального зросту на взаємодіючі та узгоджені між собою сфери буття людей.

Таким чином, у сучасних умовах відбуваються самоорганізація та поступова цілеспрямована організація нової антропосоціальної сфери, де здійснюється становлення людини (і суспільства) з розвинутою та досконалою тілосферою індивідуального й загальносоціального порядку як суспільства, що складається з фізично досконалих людей. Щодо цього можна стверджувати, що за умов антропосоціальної еволюції виникає необхідність як формування антропосоціальної галузі розвитку та облагороджування тілосфери, а й особливої галузі педагогічного знання і практики, де формуються такі фізично розвинені красиві люди (*Великий тлумачний словник...*, 2007, с. 34).

За логікою наведеного вище, «фізичне виховання», «фізична культура», «спорт» (різних видів), «здоровий спосіб життя» тощо, стають не лише затребуваними окремими педагогічними дисциплінами, але і загалом утворюють особливу галузь педагогічного знання. Тут ми переходимо до наступного питання статті.

2. Фізична культура і спорт як галузь педагогічного знання. Сучасна педагогіка – це наука про закономірності виховання та навчання людини в період її становлення, розвитку, а також у подальшому житті (анрогогіка та геронтогогіка – для дорослих та літніх людей) (Волкова, 2007, с. 27). Наразі педагогіка – це складна система педагогічних знань і умінь, до структури якої належать такі основні галузі:

1. Загальна педагогіка – галузь, яка вивчає фундаментальні закономірності виховання та навчання, а саме: теорію та практику навчання, теорію та практику виховання, теорію організації й керівництва системою освіти.

2. Вікова педагогіка, що містить дошкільну, шкільну педагогіку, анрогогіку та геронтогогіку, де навчання здійснюється з урахуванням вікових, а також індивідуальних особливостей людини.

3. Корекційна педагогіка (дефектологія), що вивчає особливості виховання та навчання дітей з різними дефектами, з розвитком таких сучасних напрямів, як сурдопедагогіка (для глухих і слабочуючих), тифлопедагогіка (для сліпих і

слабозорих), олігофренопедагогіка (для розумово розвитку), логопедія (для дітей з порушеннями мови).

4. Методика навчання різних предметів (предметні дидактики), що займається змістом, формами, методами, засобами вивчення окремих навчальних предметів.

5. Історія педагогіки та освіти, що вивчає процес розвитку педагогічних ідей та практик в історії й сучасності.

6. Галузева педагогіка – загальна, військова, спортивна, вищої школи, виробнича тощо.

У кожному з перерахованих основних напрямів педагогіки можна виокремити частину, яка безпосередньо пов'язана з навчанням фізичної культури і спорту, зі своєю безперечною специфікою підготовки (куди вона частково належить). Також можна визначити, що у галузевій педагогіці сьогодні фізична культура і спорт може зайняти (і вже посідає) окреме гідне місце.

Розглянемо це докладніше. Педагогіка спорту як наука та навчальний предмет – порівняно молода галузь спеціальних знань (розвивається з 1980-х рр.). Її проблематику досліджують учені Німеччини, Швейцарії, США, Японії, Швеції. У 1975 році було створено Міжнародний комітет з педагогіки спорту (ICSP), і з того часу регулярно проводяться міжнародні конгреси вчених, які займаються проблемами цієї наукової дисципліни.

Дослідники зазначають, що спорт – це складова фізичної культури (але зі специфікою підготовки за певними видами спорту), засіб та метод фізичного виховання, система організації, підготовки та проведення змагань з різних спортивних дисциплін (Власюк, 2007, с. 7). У свою чергу спорт поділяється на масовий спорт, спорт вищих досягнень, спорт як навчальний предмет, як професійний, спорт як наука, як видовище, як виробництво та бізнес. З цих позицій вважається, що педагогіка спорту – одна з гілок загальної педагогіки. Її основи та джерела знаходяться на стику суспільствознавчих, психолого-педагогічних, медико-біологічних знань та дисциплін, а також теорії та методики фізичного виховання, спортивного тренування та оздоровчої фізичної культури.

У сфері загальної педагогіки, у сфері фізичної культури і спорту відбуваються деякі універсальні процеси диференціації та інтеграції педагогічного знання. Ці взаємопов'язані процеси у розвитку фізкультурно-спортивних навчальних дисциплін та практик призводять до зміни структури педагогічного знання. Наразі здійснюється інтеграція науково-педагогічних та практичних методик навчання в галузі фізичної культури і спорту в інтегративному напрямку, що

позначається як педагогіка фізичної культури і спорту (на нашу думку, в недалекому майбутньому ця галузь розшириться, ставши педагогікою фізичної культури і спорту та здорового способу життя). Педагогіка фізичної культури та спорту є одним із центральних предметів у професійній підготовці майбутніх спеціалістів у галузі фізичної культури та спорту (Надтока, 2016, с. 158). Це вже реальна галузь педагогічного (ширше – психолого-педагогічного) знання, яка є найбільш цілісним напрямом, з одного боку, що вбирає у себе досягнення як педагогіки фізичної культури, так і педагогіки спорту, а з іншого – обґрунтовує їх специфіку, необхідність взаємної інтеграції та об'єднання з напрямком формування здорового способу життя.

Педагогіка фізичної культури та спорту може бути поділена на основні напрямки: педагогіку фізичної культури, педагогіку спорту (масового спорту та «великого» спорту вищих досягнень), педагогіку формування здорового способу життя (засобами фізичної культури і спорту).

Таким чином, ми продемонстрували, що зараз формується особливий напрямок – педагогіка фізичної культури та спорту, і ми дотримуємося цієї думки. Загалом ми можемо сказати, що «фізична культура і спорт» сьогодні постає як складна та багатогранна сфера антропосоціальних відносин. Вона охоплює різні сторони життєдіяльності людей: валеологічну, психолого-педагогічну, соціокультурну, творчу, естетичну, пов'язана із самоврядуванням та управлінням власним організмом. Це частина реального індивідуального та соціального життя людей, де вони оздоровлюються, здійснюючи фізичну, психофізичну підготовку; залучення до наукових та позанаукових (традиційних та ін.) знань про здоров'я та його зміцнення за допомогою фізкультурної рухової активності; творчість у сприйманні та перетворенні власного організму; нове розуміння краси міцного обгородженого тіла людини і прагнення цього ідеалу; додаток вольових зусиль, вивільнення особистого та соціального часу для досконалості своєї тілосфери та зміцнення громадського здоров'я (Закопайло, 2015, с. 141). Це і розвиток видовищно-змагального компоненту фізичної культури та спорту, і створення сучасної матеріально-технологічної основи, інфраструктури для оздоровлення, активного

відпочинку людей за допомогою фізичної культури та спорту.

Для того, щоб людина могла повноцінно брати участь у цій багатогранній діяльності, їй необхідна відповідна підготовка, яка досягається шляхом спеціального фізичного виховання та навчання, спортивної підготовки, організації різноманітних спортивно-масових заходів. Все це є галузь педагогіки, валеологічної, по суті, фізкультурно-спортивної освіти.

Висновки. Таким чином, ми отримали результати, які можна резюмувати в таких висновках:

По-перше, ми вважаємо, що фізична культура і спорт (ширше – фізична культура, спорт та здоровий спосіб життя) цілком можна вважати антропосоціальною сферою сучасного суспільства, що поступово виокремлюється в соціумі, що ускладнюється, і яка пов'язана з формуванням здорової тілосфери людини і суспільства. У процесі взаємодії з психосферою людей і суспільства, що розвивається, це в результаті призводить до формування гармонійної цільної людини і більш досконалого суспільства.

По-друге, за умов формування оздоровлюючої фізкультурно-спортивної сфери антропосоціального життя необхідна відповідна педагогічна галузь знань та практики для підготовки людей у цій сфері. Цілком правомірно, що фізична культура і спорт (ширше – фізична культура, спорт та здоровий спосіб життя) виокремлюються в особливу галузь педагогічного знання: фізична культура, спорт та здоровий спосіб життя. Останнє вимагає спеціального наукового й науково-технологічного забезпечення. Здоровий спосіб життя – головна мета цього напрямку.

Фізичне виховання – метод послідовного освоєння. Фізична культура – соціокультурна основа всього процесу фізичної підготовки, навчання, самоврядування у тренувальних процесах на шляху до здоров'я та професійно-спортивної підготовки. Спорт (до вищих досягнень включно, у фізкультурній підготовці за окремими напрямками (видами спорту) з огляду на те, що спорт – спеціалізована тренувальна активність тілосфери людей) має не лише особистісну, а й багатогранну суспільну значущість.

Список використаних джерел

- Безверхня, Г. В. (2013). *Педагогіка фізичного виховання*. Умань, 72 с.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови*. (2007). В. Т. Бусел (Ред.). Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун». 1736 с.
- Власюк, Г. (2007). Модель сучасного вчителя фізичної культури: компоненти, актуальність. *Концепція*

References

- Bezverhnyia G. V. (2013). *Pedagogy of physical education*. Uman, 72 p. [in Ukrainian]
- A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language (with add. and CD) / [comp. and ed. by V. T. Busel]. Kyiv; Irpin: Perun, 2007. 1736 p. [in Ukrainian]

- розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: збірник наукових праць. Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. С. Дем'янчука. Рівне: Редакційно-видавничий центр МЕРУ ім. С. Дем'янчука, 5–9.
- Волкова, Н. П. (2007). *Педагогіка*: навч. посіб. Київ: Академвидав. 616 с.
- Дичківська, І. М. (2004). *Інноваційні педагогічні технології*. Київ: Академвидав. 351 с.
- Закопайло, С. А. (2015). Формування мотивації та інтересу в учнів загальноосвітніх шкіл до занять фізичною культурою. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*, 8, 140–146.
- Костюкевич, В. М. (2007). *Теорія і методика тренування спортсменів високої кваліфікації*: Навчальний посібник. Вінниця: «Планер». 273 с.
- Надтока, О. О. (2016). Модель підготовки тренера-викладача до виховної роботи у ДЮСШ. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. пр. Т. І. Сушченко (Гол. ред.). Запоріжжя, 49 (102), 156–162
- Vlasyuk H. (2007). The model of a modern physical culture teacher: components, relevance // Concept of the development of the field of physical education and sports in Ukraine: a collection of scientific works / International University of Economics and Humanities named after S. Demyanchuk. Rivne: Editorial and Publishing Center of MESU named after S. Demyanchuk. P. 5–9. [in Ukrainian]
- Volkova N. P. (2007). *Pedagogy: teaching. manual*. 2nd revised add. Kyiv: Akademydav, 616 p. (Alma mater). [in Ukrainian]
- Dychkivska I. M. (2004). *Innovative pedagogical technologies*. Kyiv: Akademydav. 351 p. [in Ukrainian]
- Zakopailo S. A. (2015). Formation of motivation and interest of secondary school students in physical education. *Visnyk of Kam'yanets - Podil National University named after Ivan Ohienko. Physical education, sports and human health*. Issue 8. P. 140–146. [in Ukrainian]
- Kostyukevich V. M. (2007). *Theory and training methods of highly qualified athletes: Training manual*. Vinnytsia: "Planer". 273 p. [in Ukrainian]
- Nadtoka O. O. (2016). The model of training a trainer-teacher for educational work at the State University of Secondary Education. *Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools: coll. of science works / editor: T. I. Sushchenko (chief editor) and others. Zaporizhzhia*. Issue 49 (102). P. 156–162. [in Ukrainian]

Відомості про автора:
Білогур Влада Євгенівна
 bilovlada@gmail.com

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
 Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя,
 Запорізька обл., 69000, Україна

doi: 10.33842/22195203-2023-30-7-12

Матеріал надійшов до редакції 09. 03. 2023 р.
 Прийнято до друку 16. 04. 2023 р.

Information about the author:
Bilohur Vlada Evgenivna
 bilovlada@gmail.com

Bohdan Khmelnytsky Melitopol
 State Pedagogical University
 Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia,
 Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

doi: 10.33842/22195203-2023-30-7-12

Received at the editorial office 09. 03. 2023.
 Accepted for publishing 16. 04. 2023.